

24.5.2013

YM48/04/2013

Valtiovarainministeriö

Viite Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö 11.3.2013
Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön lausunto metropolialueen esiselvityksestä
Ärende

Lausuntopyyntö

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa kuuden selvityshenkilön tekemästä metropolialueen esiselvityksestä. Loppuraportissa selvityshenkilöt esittävät vaihtoehdot alueen tulevaisiksi kuntajakoselvitysalueiksi sekä näihin kytkeytyvät vaihtoehdot metropolihallinnon malliksi.

Selvityshenkilöt ehdottavat kolmea vaihtoehdoista mallia, joista kaksi ensimmäistä ovat päävaihtoehtoja. Selvityshenkilöt suosittelevat mallia 2.

1. Suurkunnat ja sopimussyhteistyö
2. Vahvat peruskunnat ja vaaleilla valittu metropolihallinto
3. Vahva vaaleilla valittu metropolihallinto ja vaihtoehtoiset kuntarakenteet

Vaihtoehdot on tehty ottaen huomioon metropolialueen kehityksen ennusteet vuoteen 2030. Vaihtoehtojen perusteluina ovat mm. seudun kansainvälisen kilpailukyvyyn vahvistaminen, yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve, arjen sujuvuuden turvaaminen (työssäkäynti, asiointi ja liikkuminen), asuntomarkkinoiden ja asumisen toimivuus, maahanmuuton hallinta ja työvoiman varmistaminen sekä segregaaion ja alueen eriytymisen estäminen.

Lausunnonantajia pyydettiin arvioimaan

- mikä tai mitkä vaihtoehtoista malleista vastaavat metropolialueen erityisiin haasteisiin parhaiten aina 2030-luvulle saakka
- mikä tai mitkä vaihtoehtoista malleista olisivat tarkoituksenmukaisia toteuttaa metropolialueen kokonaisedun näkökulmasta

Lisäksi erityisesti kuntia on pyydetty arvioimaan vaihtoehtoisia kuntajakoselvitysalueita, aluerajauksia, mallien toteutusta ja jatkovalmistelua.

Yleistä

Ympäristöministeriö pitää selvityshenkilöiden arviota seudun tilasta ja tarpeista oikeaan osuneena. Vaikka metropolialueen kunnat ovat pääosin vahvoja ja selviävät palveluveloit-

teistaan, alueella tarvitaan sekä kuntarakenteen merkittävää uudistamista että vahvaa metropolihallintoa. Kumpikin on tarpeen mm. seudun yhteisten maankäytön, asumisen ja liikenteen haasteiden ratkaisemiseksi, segregaaation ehkäisemiseksi sekä seudun kansainvälisen kilpailukyvyyn vahvistamiseksi.

Selvityshenkilöiden johtopäätös siitä, että nykyinen kuntarakenne ja vapaaehtoiseen kuntayhteistyöhön perustuva malli ei ole tuottanut riittäviä tuloksia, on oikea lähtökohta uudistuksille. Kuntien harjoittama osaoptimointi suhteessa koko alueen etuun näkyy mm. seudullisen maa- ja asuntopoliitiikan hajanaisuutena ja yhdyskuntarakenteen hajautumisena.

Kuntien toimet eivät muutoinkaan ole aina olleet kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisia ja voimavaroja hukataan seudullisesti koordinoimattomiin toimenpiteisiin. Konkreettisimmin tämä näkyy asuntopoliitikassa, jossa kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon vähäisyys uhkaa vakavasti seudun kilpailukykyä, kärjistää alueellista segregatiota, vaikeuttaa kansalaisten arjen sujuvuutta ja lisää ympäristöhaittoja mm. liikennetarpeen kasvun kautta. Ilmiö näkyy myös yksittäisissä maankäytön hankkeissa ja liikenneinvestoinneissa, joissa kuntien omista tavoitteista ja kilpailuasetelmasta johtuen ei ole otettu riittävällä tavalla huomioon seudullista kokonaisuutta.

Vaihtoehtojen arviointia

Selvityshenkilöt ehdottavat rakenteen kehittämiseksi kahta päävaihtoehtoa ja tuovat lisäksi esille kolmannen, lähinnä yksittäisten kuntien erilaisiin näkemyksiin perustuvan mallin, jota he eivät kuitenkaan ehdota toteutettavaksi. Kahdesta päävaihtoehdosta selvityshenkilöt suosittavat neljän vahvan peruskunnan ja metropolihallinnon toteuttamista.

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että metropolialueen kehittämisessä pyritään ratkaisuun, jossa uusi kuntarakenne tukeutuu yhdyskuntarakenteen kestävä hallinnan kannalta tarkoituksenmukaisiin alueisiin.

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan metropolialueella tarvitaan kuntarakenneratkaisusta riippumatta nykyisiä seudullisia yhteistyörakenteita kokoavaa, itsenäisen päätösvallan ja sen edellyttämät resurssit omaavaa vahvaa metropolihallintoa. Päätöksenteon ja hallinnon kokoaminen kuntarajat ja hallinnolliset sektorit ylittävään seudulliseen organisaatioon on välttämätöntä hallintotasojen vähentämiseksi ja metropolialueen toiminnallisen kokonaisuuden hallitsemiseksi. Mitä vähemmän kuntarakenteessa tapahtuu muutoksia, sitä vahvemmaksi metropolihallinto on tarpeen rakentaa. Tämä koskee erityisesti ns. MAL-asioita, riittävän kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon edellytysten varmistamista, ympäristönsuojelukysymyksiä, elinkeinopoliittikkaa sekä palvelurakenteen kehittämistä ja ylläpitoa. Voimavarojen kokoaminen yhtenäistäisi seudulla myös rakentamisen ohjausta. On syytä painottaa, että myös selvittäjien suosittama neljän kunnan malli vaatisi tuekseen vahvaa metropolihallintoa.

Selvittäjien luonnosteleva metropolikaava on hyvä suunnittelualusta useimmille näistä seutulähtöistä otetta edellyttävistä asioista. Ympäristöministeriö kannattaa siksi metropolikaavan kehittämistä metropolihallinnon suunnitteluvälineeksi sekä valtion ja seudun yhteistyön työkaluksi. Metropolikaavassa osoitettaisiin maankäytön, asumisen ja liikenteen varaukset sekä niiden mitoitus ja vaiheistus. Eräänä sen ajankohtaisena tehtävänä olisi turvata osaltaan riittävän kohtuuhintaisen asuntotuotannon maankäytölliset edellytykset. Siksi metropolikaava ja sen toteuttamisohjelma muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Kaavan tarkkuustason tulisi olla riittävän konkreettinen eri toimintojen yhteensovittamisessa. Jatkossa tulisi selvittää tarkemmin myös metropolikaavan ja maakuntakaavan kytkeminen toisiinsa.

Valtion viranomaistehtävien hoidon siirtäminen metropolihallinnolle ei ole juridisesti yksinkertaista eikä esitetyssä laajuudessa mahdollistakaan kunta-valtiosuhteen kannalta. Sitäkin on syytä jatkovalmistelussa arvioida mutta ensisijaisesti pitäisi keskittyä tehtäväsiirtoihin lähinnä kuntakentän sisällä: peruskunnista ja kuntayhtymistä metropolihallinnolle.

Metropolihallinnon valmistelu olisi syytä käynnistää mahdollisimman pian. Siinä olisi syytä arvioida metropolihallinnon tehtäviä, päätöksentekoa ja rahoitusta sekä mallin edellyttämiä lainsäädäntömuutostarpeita suhteessa muotoutuvaan kuntarakenteeseen, jotta varsinainen lainvalmistelu etenisi ripeästi, kun tulevasta kuntarakenteesta on saatu selvyys.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Lainsäädäntöjohtaja

Riitta Rönn

